

- кие очерки / В. М. Жирмунский. – М. : ОГИ, 2004. – 464 с.
5. Кожин В. В. Сюжет, фабула, композиция / В. В. Кожин // Теория литературы. Основные проблемы в историческом освещении. Роды и жанры литературы. – М. : Наука, 1964. – Кн. 2. – С. 408–485.
 6. Ліпгарт О. О. Основи лінгвопоетики : Учебное пособие / О. О. Ліпгарт. – М. : КомКнига, 2006. – 168 с.
 7. Літературознавча енциклопедія. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2007. – Т. 2. – 607 с.
 8. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем’єр, 2008. – 332 с.
 9. Солодова О. С. Композиционно-смысловая структура текста сказки Дж. К. Ролинг “Гарри Поттер и тайная комната” : когнитивный аспект / О. С. Солодова // Науковий вісник Херсонського державного університету : Зб. наук. праць. – Херсон : Вид. ХДУ, 2005. – Вип. 1. – С. 211–218. – (Серія “Лінгвістика”).
 10. Kay F. Stone Folktale / F. Kay // BritishFolklore : An Encyclopedia. – New York and London, 1996. – Pp. 294–295.
 11. Once there was a man ... British folklore = Однажды один человек ... : британский фольклор : (книга с параллельными текстами) / пер. с англ. А. Сергеева. – М. : Астрель : АСТ : Гранзиткнига, 2005. – 382 с.
 12. Thompson S. The Folktale / S. Thompson. – New York, 1951. – Pp. 455–456.
 13. Yearsley M. The Folklore of Fairy-Tale / M. Yearsley. – London : Watts and Co., 1924. – 230 p.

**Оксана Яремчук
(Чернівці)**

ЕЛІПСИС У МОВІ ПРЕСИ: QUALITY VS YELLOW NEWSPAPERS

Аналізуються різні види еліптичних конструкцій в різножанрових сучасних англомовних газетних статтях. Здійснюється розподіл еліпсованих компонентів за синтаксичною роллю та частиною мови, визначається частота вживання еліптичних структур залежно від тематичної рубрики газети. Виявлено, що еліптичні конструкції чисельно домінують у бульварній пресі, порівняно з якісними газетними виданнями.

Ключові слова: еліipsis, конденсація, якісна преса, бульварна преса, економія мовних засобів.

Анализируются разные виды эллиптических конструкций в разножанровых современных англоязычных газетных изданиях. Осуществляется распределение элипсованных компонентов по синтаксической роли и частям речи, определяется частота употребления эллиптических структур в зависимости от тематической рубрики газеты. Выявлено, что эллиптические конструкции количественно доминируют в бульварной прессе в сравнении с качественными газетными изданиями.

Ключевые слова: эллиipsis, конденсація, качественная преса, бульварная преса, економія языковых средств.

The article deals with the analysis of different types of elliptical constructions in modern English-speaking newspaper editions of different language genres. In the course of the research elliptical components are classified according to their syntactic role and part of speech, the frequency of use of elliptical structures is determined. The conclusion is that elliptical constructions dominate in quantity in yellow press if compared to quality ones.

Key words: *ellipsis, condensation, quality press, yellow press, language means economy.*

Серед мовних засобів експресивності, що використовуються у газетних заголовках та статтях, мовознавці виділяють одиниці двох рівнів – лексико-фразеологічного і синтаксичного. Предметом нашого дослідження є синтаксичні засоби експресії, які сприяють актуалізації газетного мовлення та його максимальній семантичній сконденсованості, – еліптичні конструкції. Поряд з розмовною (нелітературною) мовою (сленгом) еліпсис виступає засобом динамізації газетного стилю, компактно і легко виражає думку, надає мовленню емоційного забарвлення.

Метою даної статті є аналіз різних видів еліпсису в різних за жанром сучасних англійських газетах. Сучасні англійські газети поділяються на якісні (quality) та масові (бульварні). Перші (зокрема “The Times”, “Financial Times”, “The Guardian”) характеризуються неагресивним дизайном, недовгими заголовками, досить стислим ілюстративним матеріалом. Для жовтої (бульварної) преси (напр. “Daily Mirror”, “Mirror Online”, “Daily Express”) визначальними є величезні (на всю першу сторінку) заголовки, агресивний дизайн та велика кількість фотографій.

Об’єкт нашого дослідження – синтаксичні конструкції з еліпсованими компонентами (6739 випадків), відібрані у процесі порівняльного аналізу різних за тематикою рубрик англійських газет (матеріал дослідження): “The Guardian” за 2012 р. (300 тис. слововживань) та “Mirror Online” за 2012 р. (300 тис. слововживань), а предметом – кількісні характеристики різних видів еліпсису.

Помітним є тривалий інтерес до вивчення явища еліпсису в англійській мові з боку багатьох відомих вчених (Е.Н. Іванілової, А.С. Дарі, В.Н. Ярцевої та ін.). Але, з огляду на специфіку досліджуваного матеріалу, очевидним є той факт, що проблема використання еліптичних конструкцій в газетному стилі англійської мови є недостатньо вивченою на сьогодні.

Розглянемо різні точки зору деяких лінгвістів на еліпсис.

В.Н. Ярцева визначає дане поняття як „пропуск в мові або тексті мовної одиниці, що мається на увазі, структурна неповнота

конструкцій” [7, с. 273].

Е.Н.Іванілова пов’язує появу та поширення еліптичних конструкцій з тенденцією економії мовних засобів, яке є одним з законів розвитку мови, що зумовлене прагненням людини до удосконалення мовних форм при мінімальних затратах розумової та фізичної енергії на комунікацію [4, с. 5].

У праці А.С. Дарі знаходимо посилення на французьких лінгвістів, що досліджували явище еліпсису в рідній мові. Так, автор зазначає, що такі французькі вчені, як К. Нюроп, Ф. Брюно, М. Гревіс, А. Доза та інші стверджували, що еліпсис не впливає на семантику речення. Вони схильні вживати його в разі відсутності певного елемента в реченні. Інші мовознавці, зокрема П. Гіро, Л. Шпідер, вважають такий підхід до розуміння еліпсису неправильним та обмежують це явище лише деякими конструкціями. М. Фішер та М. Акар констатують, що „еліптичні конструкції порушують структуру фрази і зберігають ті слова, які є носіями емоцій” [2, с. 5–6] (пор. сучасне розуміння еліпсису: „пропуск будь-якого члена або компонента речення, який легко відновлюється з контексту” [1, с. 48]).

В. Коломийцева, аналізуючи синтаксичні категорії повноти / неповноти реченневих структур, визначає еліптичне речення „синонімом-дублетом” терміна „неповне речення” [5, с. 259]. Отже, граматична форма еліптичних речень є узуальною, зумовленою синтагматичними зв’язками слів, певною сталістю виразів, відомою більшості комунікантів.

Розглядаючи еліпсис як текстоутворюючу категорію, в структурі речення традиційно виділяють еліпсис підмета, еліпсис присудка та його частини, еліпсис підмета і частини присудка, еліпсис другорядних членів речення [8, с. 9].

У ході нашого дослідження еліптичні структури були піддані аналізу за синтаксичною роллю та частинномовною належністю (див. табл. 1 нижче).

1. Еліпсис підмета або його частини (1193 випадки), що являє собою невербалізований суб’єктний компонент. Найчастіше еліптуються іменники та займенники (1042 випадки, або 87,3%, у бульварній газеті та 151 випадок, або 12,7%, у солідній газеті). Наприклад: *All eyes in the room look at her. And Mustapha’s (eyes) fill with tears* [13].

Таблиця 1

Еліптичні структури в бульварній /якісній пресі

	Бульварна преса, вип. (%)	Якісна преса, вип. (%)	Всього, вип. (%)
Еліпсис підмета	1042 (87,3%)	151 (12,7%)	1193(100%)
Еліпсис дієслова- присудка	499 (45,1%)	608 (54,9%)	1107 (100%)
Еліпсис підмета і присудка	829 (56%)	651 (44%)	1408 (100%)
Еліпсис сполучників	2369 (80%)	590 (20%)	2959 (100%)

2. Еліпсис дієслова-присудка або його частини (1107 випадків), викликаний синтаксичним паралелізмом або повторенням лексично – сталого складу. Відсутність чи безпосереднє вилучення з речення дієслова-присудка дозволяє виділити найважливіше, на чому повинна акцентуватися увага в публікації. Особливо це стосується газетних заголовків, які привертають увагу читача і певною мірою емоційно налаштовують його на сприймання повідомлення (499 випадків, або 45,1%, у бульварній газеті та 608 випадків, або 54,9%, у солідній газеті). Наприклад: *Lifeline (is) under threat: Emergency pull cords (are) to be removed from frail OAP's homes in new round of cuts* [10].

Еліпсис нульових дієслів характерний для загальних запитань, в яких разом з підметом опускаються також допоміжні дієслова *to be, to do*, які є структурно необхідними елементами. Наприклад: *(Do you) Need we say more?* [11]

Речення, в яких можна вбачати еліпсис дієслова-зв'язки, розглядаються також як двоскладові „бездієслівні” речення. Етикетність вибору бездієслівного речення полягає у економії мовних засобів і залученні лінгвістичної пресупозиції адресата, для якого наявність / відсутність дієслова-зв'язки не впливає на ефективність сприйняття інформації. Наприклад: *Whatever Ba's intentions (are), Newcastle will not allow him to move unless they have a replacement lined up* [12].

Еліпсис в складносурядних реченнях являє собою бінарну конструкцію, яка виникає у разі наявності двох сурядних членів, спів-

віднесених з одним загальним членом речення та у випадку відносин протиставлення або зіставлення між цими членами, наприклад: *I was doing five-mile runs if I felt rough but (I was doing) eight miles if I was feeling OK* [13]. *He, and perhaps his son, will do this task* [11].

3. Еліпсис підмета та присудка досить численний за кількістю (1408 випадків) у межах простого речення (829 випадків, або 56,0%, у бульварній газеті та 651 випадків, або 44,0%, у солідній газеті). У більшості випадків головні члени речення представлені конструкцією *it is (it was)* або відповідною структурою в множині (*they are, they were*), що є безособовим реченням або служить для вираження певних емоцій у контексті. Наприклад: *A Real source said: "It is a very difficult operation, but (it is) not impossible"* [14].

4. Еліпсис сполучників (*that, which, when, because, and*) є найбільш розповсюдженим явищем (2959 випадків), причому еліпсис сполучника *that* у різних функціях переважає в сукупності проаналізованих текстів (2369 випадків, або 80%, у бульварній газеті та 590 випадків, або 20%, у солідній газеті). Наприклад: *The player is still trying to prove (that) he can hot the net regularly at Stamford Bridge* [10].

Саме закріпленість мовної норми щодо обов'язкової присутності допоміжного дієслова, як і дієслова зв'язки, робить можливим використання таких речень без втрати ефективності передачі інформації. Пропуск значенневого елемента присудка, тобто передачу значення усєї конструкції тільки за допомогою модального або допоміжного дієслова, або інфінітивної частки *to*, розглядають як репрезентацію – явище, „проміжне між еліпсисом і заміщенням”. Використання повних присудків було б надмірним.

На основі проаналізованих фактів та в результаті співвіднесення рубрик двох протилежних за жанром газет – якісної (солідної) та жовтої (бульварної) – можна констатувати залежність частоти вживання еліптичних конструкцій від жанрової тематики газети. Викладене вище твердження можна обґрунтувати так: солідним газетам (“*The Guardian*”), на протигагу бульварним, властивий офіційний, формальний, а іноді консервативний стиль написання статей, який тяжіє до наукового. Серйозність тематики газетних статей з рубрик “*Money*”, “*Business*”, “*Economy*” унеможливує широке використання еліпсиса, імпліцитності, редукації, адже вимагає чіткості деталей, конкретності, повноти викладення змісту для уникнення двозначності і плутанини. Такий стиль передає діловий характер ситуації, вимагає концентрації уваги читача, створює певну інформаційну

напругу. Крім того, стриманість та офіційність викладу завжди підкреслюють значущість фактів або переданої інформації.

Характер статей жовтої преси (“Mirror Online”) – невимушений, безпосередній; створюється легка, розважальна атмосфера внаслідок насиченості цих газет переважно „human-interest stories” – газетними матеріалами, які більше орієнтуються на пробудження у читача емоцій (співчуття, гумор, пафос, тривогу), ніж на висвітлення достовірних подій. Пропуск зайвих елементів та допоміжних конструкцій допомагає якомога виразніше передати таке емоційне забарвлення читачу. Більше того, оскільки еліптичні структури є елементом розмовного синтаксису, то на письмі у газеті на фоні літературного газетного стандарту вони сприймаються як „оновлені”, „свіжі”, оригінальні, а отже, й експресивні, тобто такі, що актуалізують статтю.

Як бачимо, особливість вживання еліпсису в газетному стилі англійської мови полягає в тому, що еліпсується переважно присудок речення, рідше – компонент зі значенням об’єкта чи суб’єкта дії. Семантика пропущеного компонента не потребує встановлення, бо вона експлікується вербалізованими членами речення, які своїм значенням і граматичною формою вказують на лексичні та граматичні характеристики пропущеного слова.

Еліптичні конструкції є невід’ємною рисою бульварної преси, порівняно з солідною, про що свідчить переважаюча кількість еліптичних конструкцій (2000 vs. 4739). Це пов’язано перш за все з великою насиченістю бульварних статей розмовними елементами, які часто опускаються у процесі мовлення. Для солідних газет характерне опущення присудка, тоді як в бульварній газеті більше еліптується підмет. В обох різних за жанром газетах у більшості випадків сполучники не експлікуються, що можна пояснити економією газетного простору та можливістю відновлення цих частинок з контексту або ситуації. Іншою спільною рисою обох видань є синтаксичні конструкції з еліпсованими підметом та присудком (найчастіше it is, it was), які виражають емоційне ставлення автора статті.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у типологізації еліптичних структур за іншими критеріями та в інших стилях англійської мови.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Байдак Л.І. Еліпсис як реалізація категорії „компресії” на синтаксичному рівні / Л.І. Байдак // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конфе-

- ренції „Сучасні наукові дослідження”. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2007. – С. 48–52.
2. Дари А. С. Импликация, эллипсис и другие смежные явления (на материале современного французского языка) / А. С. Дари. – Кишинев : Штиинца, 1986. – 62 с.
 3. Жовта преса [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://znaimo.com.ua/Жовтапреса>
 4. Иванилова Н.Е. Структурно-семантические особенности эллиптических предложений во французском и английском языках (на материале франкоязычных и англоязычных художественных произведений начала XX века) : автореф. ... дис. канд. филол. наук : спец. 10.02.19 „Сравнительное языкознание” / Н.Е. Иванилова. – М., 2008. – 16 с.
 5. Коломийцева В.В. Найменування еліптичних конструкцій в системі лінгвістичної термінології / В.В. Коломийцева // Вісник Національного університету „Львівська політехніка”. – Львів : Видавництво Національного університету „Львівська політехніка”, 2008. – № 620 : Проблеми української термінології. – С. 259–266.
 6. Лексический эллипс в германских языках : сравнительно-семасиологическое исследование / [ред. В. Л. Силин]. – К. : Вища школа, 1974. – 184 с.
 7. Лингвистический энциклопедический словарь / [ред. В.Н. Ярцева]. – М. : Сов. энцикл., 1990. – 685с.
 8. Морозова І.Б. Еліптичні речення в діалозі / І.Б. Морозова // Мовознавство. – 1988. – № 4. – С. 39–42.
 9. Скороходько Э.Ф. Вопросы перевода английской технической литературы (перевод терминов) / Э. Ф. Скороходько. – К. : Изд-во КГУ, 1963. – 91 с.
- СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ
10. A green way past the transforming Olympic park // The Guardian. – 2012. – 7 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theguardian.com/uk/davehillblog/2012/dec/07/olympic-park-greenway-walk-reopened>.
 11. Five schamazingly brilliant things that happened on The X Factor semi-final // Mirror Online. – 2012. – 1 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mirror.co.uk/3am/five-schamazingly-brilliant-things-that-happened-1468776>.
 12. 'Oh my God, I ate camel's penis!' Relive Ashley and Charlie's wretch-inducing I'm A Celeb bushucker trial // Mirror Online. – 2012. – 1 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mirror.co.uk/3am/ashely-roberts-and-charlie-brooks-take-1467147>.
 13. 13.Raising the Ba : Newcastle striker demands double his wages to stay // Mirror Online. – 2012. – 1 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mirror.co.uk/sport/football/transfer-news/newcastle-striker-demba-ba-demands-1468708>.
 14. She may never walk again: Syria war victim Maram, four, is inspiration for rebels // Mirror Online. – 2012. – 1 грудня [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mirror.co.uk/news/world-news/syria-war-bashar-assad-claims-1467902>.